

of the Republic of Latvia. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. P. 99–114.

3. V. Hoecke M. Law as Communication. London : Hart Publishing, 2002. 240 p.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-333-0-8>

CONCEPT OF PUBLIC GOVERNANCE EFFICIENCY IN HEALTH CARE SPHERE

ПОНЯТТЯ СУСПІЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Yanevska T. M.

*Postgraduate Student at the Department
of Public Governance and Economy
Taurida National V.I. Vernadsky University
Kyiv, Ukraine*

Яневська Т. М.

*аспірантка кафедри публічного
управління та економіки
Таврійський національний
університет
імені В.І. Вернадського
м. Київ, Україна*

Ефективність належить до фундаментальних категорій публічного управління, визначаючи загальну спрямованість діяльності управлінської системи, зокрема в сфері охорони здоров'я. При цьому ефективність управлінського впливу органів публічної влади має оцінюватися з погляду їх забезпечувальної ролі, а значить – в підсумку через оцінювання ефективності самої системи охорони здоров'я. В цьому зв'язку, наприклад, П.Іванчов пропонує для розрахунку ефективності державного управління роботою медичної системи оцінювати ключові показники, що характеризують результативність цієї системи [2, с. 242].

З точки зору результатів розрізняють три типи ефективності, а саме, медичну, соціальну й економічну [1, с. 93].

Медичну ефективність в загальному вигляді розуміють з позицій досягнення медичних результатів (ефектів) щодо вирішення завдань профілактики, діагностики, лікування захворювань і реабілітації хворих на рівні як закладів охорони здоров'я, так і сфери в цілому. Більш конкретно, наприклад, С.Назарко розглядає медичну

ефективність з погляду здатності надавати повний спектр високоякісних медичних послуг, що дають змогу якнайповніше задовольняти потреби громадян [5]. Натомість, М. Стіванс, О. Завада пропонують зосередити увагу на наслідках медичної діяльності, зокрема, результативності діагностики і лікування захворювань [6, с. 120]. В межах цієї точки зору фахівці виділяють різноманітні показники, такі як відсоток вилікуваних хворих, середня тривалість захворювань, результативність заходів профілактики (наприклад, щеплень) та ін. [2, с. 241; 4, с. 26].

Соціальну ефективність узагальнено тлумачать з точки зору досягнення соціальних результатів (ефектів), які сприяють задоволенню суспільних потреб і не одержують вартісної оцінки [3]. Соціальна ефективність показує рівень виконання соціальної ролі охорони здоров'я, що відображається в безпосередніх та опосередкованих ефектах. Безпосередні ефекти науковці пропонують оцінювати через стан здоров'я населення за допомогою показників рівня захворюваності, інвалідності та смертності, збереження життя та здоров'я, а також через задоволеність суспільства системою надання медичної допомоги [2, с. 241; 4, с. 27; 6, с. 121]. Опосередковані ефекти пов'язані з тим, що, як зазначають Д. Карамішев, Н. Удовиченко, соціальні оцінки ефективного управління зрештою відображають підвищення якості життя громадян за рахунок розвитку сфери охорони здоров'я [3]. До опосередкованих соціальних ефектів науковці відносять тривалість життя населення, в тому числі здорового та активного, народжуваність, рівень соціальної і психологічної напруженості в суспільстві внаслідок захворювань тощо [1, с. 95; 4, с. 27].

Економічна ефективність в сфері охорони здоров'я розглядається з двох позицій: вплив охорони здоров'я на економіку країни через збереження трудового потенціалу та відновлення працездатності громадян; використання ресурсів у межах функціонування цієї сфери [2, с. 242; 7, с. 54]. З погляду впливу на економіку ведуть мову про вартість додатково виготовленої продукції та наданих послуг, відвернений економічний збиток та ін. завдяки заходам з охорони здоров'я, а з точки зору використання ресурсів – про максимальну віддачу від них та їх економію.

Крім розглянутих трьох типів ефективності, додатковий виміром можна вважати адміністративну ефективність, під якою розуміють ефективність менеджменту медичних установ в аспектах фінансів, кадрів, використання ліжкового фонду та обладнання, інформації, комунікацій та ін. [5; 7, с. 53].

Дослідники наголошують на необхідності комплексного оцінювання ефективності системи охорони здоров'я без однобічного наголосу на якомусь з її вимірів. Зокрема, суто економічний критерій не може визначати вибір засобів профілактики, лікування, організаційних форм надання медичної допомоги тощо [1, с. 94]. Нерідко лікувально-профілактичні заходи є економічно невігдними, проте необхідними з медичного та соціального погляду. Д. Медяник, В. Липчанський наводять приклади таких заходів, зокрема, організацію медичного обслуговування літніх людей з хронічними і дегенеративними захворюваннями, хворих з розумовою відсталістю тощо [4, с. 27].

Враховуючи зазначене, фахівці вказують на пріоритетність оцінки соціальної й медичної ефективності при аналізі результатів тих чи інших заходів або програм, діяльності органів та установ у сфері охорони здоров'я [4, с. 26; 7, с. 53]. При цьому в роботі [7, с. 55] зазначається, що при практичному оцінюванні результатів функціонування медичної сфери в цілому пріоритет має віддаватися, в першу чергу, соціальній ефективності, а потім – медичній ефективності. Натомість, економічна ефективність повинна враховуватися лише на останньому третьому місці.

Разом з тим, як зазначає О. Говорко, критерії економічної ефективності є необхідними, зокрема, при встановленні черговості проведення заходів в умовах обмеження фінансових ресурсів [1, с. 94]. Тому в цілому ефективність управлінської діяльності в сфері охорони здоров'я фахівці пропонують визначати через співвідношення витрат і одержаних соціальних, медичних та економічних результатів [7, с. 53]. Ця ефективність має відображати зусилля управлінців по перетворенню витрат в якість, наприклад, з позицій максимізації соціального і медичного ефекту при мінімізації фінансових витратах [1, с. 96]. Іншим можливим варіантом є оцінювання управлінської ефективності як відношення інтегрального показника покращення суспільного здоров'я до інтегрального показника витрат на охорону здоров'я [3].

Таким чином, на основі проаналізованих наукових поглядів можна запропонувати наступне узагальнене визначення: *суспільна ефективність публічного управління в сфері охорони здоров'я* – це співвідношення між отриманими результатами по забезпеченню досягнення цілей публічної політики щодо збереження й покращення здоров'я населення країни в соціальному, медичному та економічному аспектах (зовнішній вимір), а також результатами по системній організації сфери охорони здоров'я (внутрішній вимір), та витратами ресурсів як на цю сферу, так і відповідну систему управління.

Конкретизуючи критерії оцінювання різних типів результатів в здравооохоронній сфері, науковці відносять до таких критеріїв показники здоров'я населення в динаміці, якості та доступності медичної допомоги, тривалості трудової діяльності, економію витрат на соціальне забезпечення хворих тощо [1, с. 94; 2, с. 241]. Безперечно, слушною видається також думка про необхідність врахування загальних категорій якості й рівня життя громадян, що опосередковано свідчать про суспільну ефективність публічного управління в зазначеній сфері [3]. Проте необхідно звернути увагу на те, що якість життя та рівень людського розвитку є загальними критеріями ефективності всієї системи публічного управління, і оцінити з прийнятною точністю внесок тієї чи іншої сфери в ці критерії видається неможливим, тому з погляду практики доцільно оперувати розглянутими вище більш специфічними критеріями.

Література:

1. Говорко О. В. Ефективність системи забезпечення охорони здоров'я населення України. *Інтелект XXI*. 2017. № 2. С. 92–97.
2. Іванчов П. В. Методологічні засади оцінки ефективності державного управління трансформацією медичної системи України. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 1(24). С. 240–244.
3. Карамішев Д. В., Удовиченко Н. М. Сутність розуміння ефективності управління системою охорони здоров'я в сучасних умовах. *Державне будівництво*. 2008. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2008_1_26 (дата звернення: 17.07.2023).
4. Медяник Д. І., Липчанський В. О. Особливості ефективності управління закладами охорони здоров'я. *Наукові записки*. 2016. Вип. 19. С. 23–29.
5. Назарко С. О. Ефективне управління медичним закладом в умовах реформування системи охорони здоров'я. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7574> (дата звернення: 15.07.2023).
6. Стовбан М. П., Завада О. Г. Ретроспективний аналіз основних показників ефективності діяльності Косівської ЦРЛ за період 2014–2018 років. *Наукові інновації та передові технології (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*. 2021. № 1(1). С. 115–129.
7. Шутурмінський В. Г., Кусик Н. Л., Рудінська О. В. Основи менеджменту та маркетингу в медицині : навч. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.